

בס"ד, יום ראשון כא' אב תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת חולין קטו – קכ"א (127)

א. 1) האם אפשר ללמוד לאיסור אכילה והנאה גבי מעשה שבת וגבי כלאי זרעים מהיבא דנפקא לגבי בשר בחלב, ומדוע? 2) באר היטב את שאלת הגמ' "אלא מעתה החורש בשור וחמור ליתסרו!" ומה השיבו על שאלה זו? 3) באר את שאלת הגמ' "שילוח הקן ליתסרו!" ומה השיבו על שאלה זו?

ב. 1) מהיבא למד רבי איסור אכילה והנאה בבשר בחלב? ומהיבא לכיבוד ריש לקיש, ואמאי לא יליף מהיבא דיליף רבי? 2) מהיבא וכיצד למד איסי בן יהודה לאיסור אכילה והנאה בבשר בחלב, ואמאי לא יליף לאיסור אכילה מהיבא דיליף לאיסור הנאה? והאם דבריו סותרים לדין דאין גזירה שוה למחצה, ומדוע? 3) אי נימא דבשר בחלב אסורים בהנאה, כיצד יש לנהוג בהן, ומדוע?

ג. 1) כיצד פרכינן היבא דילפינן חד מחד או חד מתרי או חד מתלת, ומדוע? 2) האם כלאי הכרם חשיב "היתה לו שעת הכושר" (פרט), ומדוע? 3) האם כולי עלמא מודו לתנא דמתניתין גבי איסור הנאה בבשר בחלב, ומדוע? 4) מאי איבא בין רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא דמתנתין גבי איסור בשר בחלב?

ד. 1) מה דינו של חלב הנמצא בקיבה (פרט), ומדוע? והאם יש נפקא מינה בקיבה של מי הוא נמצא, ומדוע? 2) מה דינו של חלב שהועמד בעור קיבה? והאם יש נפקא מינה בקיבה של מי הועמד, ומדוע? 3) מה דינם של גבינות העובדי כוכבים, ומדוע?

ה. 1) האם יש מעילה בחלב הקרבנות, ומנלן? 2) מה דינה של האליה לענין איסור חלב, ולענין איסור מעילה, ומדוע? 3) האם יש מעילה בדם (פרט), ומנלן? 4) האם יש מעילה בדישון המזבח, ומדוע?

ו. 1) מה דינו של האוכל דם בטומאה או דם של נותר ופיגול, ומנלן? 2) מדוע תני לפרק העור והרוטב במסכת חולין? ומדוע תני לה בתר פרק כל הבשר? 3) מאימתי בהמה נחשבת "אוכל" לענין קבלת טומאת אוכלין (פרט), ומדוע? והאם בגוונא דנחשבת אוכל, צריכה היא הכשר, ומדוע (לקמן קבא)? ומאימתי נחשבת נבילה לקבל טומאת נבלות, ומדוע?

ז. 1) מה חשיב "שומר", ומה חשיב "יד", ומה דינם לענין טומאת עצמן ולטמא אחרים, ומנלן? והאם אפשר ללמוד טומאת עצמן או טומאת אחרים מהרדי, ומדוע? 2) האם יד או שומר מצטרף להשלים השיעור לענין קבלת טומאה (פרט), ומנלן?

ח. 1) האם אף לטומאת כלים או למת איכא דין "יד", ומנלן? ומה דין "יד" לענין הכשר זרעים לקבלת טומאה, ומנלן? 2) באלו מינים נאמר דין "שומר" לענין טומאה, ומנלן? 3) האם יש קבלת טומאה או הכשר במחובר, ומנלן? 4) באיזה אופן אמרינן דיש יד לכזית אוכלין, וכיצד הדין בפחות מכזית? והאם אף לענין "שומר" נאמר האי דינא?

ט. 1) כיצד העמידו רב ורבי יוחנן לפלוגתא חכמים ורבי יהודה בן נקוסא בענין שתי עצמות שאין בכל אחת כזית? וכיצד העמידו לפלוגתא רבי יהודה ואחרים גבי "קולית"? ומדוע העמידו דווקא בגוונא זו? 2) טומאה הנוגעת בשרביט של פול או של קיטנית או בקולחא דירהו, האם הפול או הקטנית שבתוכה קיבלו טומאה (פרט), ומדוע?

י. 1) האם שני שומרין זה על גב זה מצטרפין לטומאה? 2) האם אפשר לצרף שני שומרים של שתי חתיכות פחותות מכשיעור? וכיצד סברה הגמ' לפשוט דין זה מהדין המבואר גבי שרביט של פול ושל קיטנית? והאם יש לפשוט מהתם, ומדוע? והאם בכל גווני דשני שומרים הכי דינא? 3) שיערה היוצאת מן העור כנגד הבשר, ונגעה טומאה בשערה, מה דינו של הבשר, ומדוע? והאם היכא דהשערה יוצאת לא כנגד הבשר הדין שונה, ומדוע?

יא. 1) מה דינו של שומן הבשר לענין טומאת אוכלין ולענין טומאת נבילה, ומדוע? ומה הוא "רוטב" דמתניתין דאמרינן ביה דמצטרף לטומאת אוכלין? 2) הקפה את הדם ואכלו, מה דינו ומנלן? 3) מה דינם של חלב או חמץ או נבלת עוף טמא או שרצים שהמחן, ומנלן? והאם אפשר ללמוד את דינם מהדרין, ומדוע?

יב. 1) מה דינו של זר האוכל ביכורים? והאם היבא דשתה משקים של ביכורים, הדין שונה (פרט), ומנלן? 2) האם למשקי תרומה יש דין תרומה, ומנלן? והאם בכל מיני המשקים נאמר האי דינא, ומדוע? 3) מה דינם של משקים היוצאים מן הטבל או מן הכלאיים או מן ההקדש, ומנלן? 4) השותה משקי ערלה, האם סופג את הארבעים, ומדוע?

יג. 1) מה הוא "אלל" דקאמרה מתניתין דמצטרף לטומאת אוכלין ואינו מצטרף לטומאת נבלות? ואמאי בעי לצירוף ואינו טמא בפני עצמו? ואמאי לטומאת נבילה אינו מצטרף? 2) משום מאי חייב רבי יהודה באלל המכונס כשיש בו כזית במקום אחד, ומה טעמו? ובאיזה אלל מיירי, ומדוע? 3) מה דינם של הציפרוניים והקרניים והחרטום דעוף לענין צירוף לטומאה, ומדוע?

יד. 1) האם בהמה מפרכסת נחשבת "סופה לטמא טומאה חמורה", ומדוע? ולמאי נפקא מינה? 2) בהמה ששחט בה ישראל או גוי רוב שניים ועדיין היא מפרכסת, מה דין אבר הפורש ממנה לישראל ולבן נח, ומדוע? וכיצד הדין היבא דשחטו בו רק סימן אחד, או דאיבא פסול שהיה או דרסה בשחיטתה, ומדוע? 3) ישראל ששחט בהמה טמאה לגוי ועדיין היא מפרכסת, מה דינה לענין טומאת נבלה ולענין להציל באוהל המת על הבלועים בתוכה, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן חולין קטו קבא

א. (1) אמרינן בגמ' דמעשה שבת מותרים דלא דמי לבשר בחלב משום דכתיב ביה "כי קודש היא לכם" ודרשינן היא קודש ואין מעשיה קודש. אמנם איכא דעת רבי יוחנן הסנדלר דאף מעשה שבת אסורים כקודש. וביאר רש"י דלא דמי לבשר בחלב משום דבבשר בחלב הרי הנאתו היא מעצם התועבה. והתוס' כתבו, דבמעשה שבת אין האיסור ניכר בתבשיל. וכן אין ללמוד לכלאי זרעים מבשר בחלב, משום דכתיב בכלאי הכרם "פן תוקדש" ודרשינן פן תוקדש אש, ומכלל דכלאי זרעים שרי, וליכא למימר דמעטנין מינה רק לענין אכילה, דהא כבר הוקשו לכלאי בהמה דמותרים.

(2) רש"י ביאר דהוקשה לגמ' דהזרעים יאסרו. והשיבו דילפינן לה קל וחומר משבת, דמה שבת החמורה מעשיה מותרים, חורש בשור וחמור לא כל שכן. וביאר רש"י דלא דמי לבשר בחלב למידרש ביה נמי לא תאכל כל תועבה, משום דשאני בשר בחלב דנהנה מעצם התועבה. והתוס' ביארו דהוקשה לגמ' דהשור והחמור גופיהו יאסרו. והשיבו דהשתא לגבוה התיירו, דהא רק גבי בעלי מומים ורובע ונרבע ועוד כתיב דאסורים, הא שאר פסולין מותרין. [ורש"י הביא להאי פירושא ודחאו, משום דלא דמי לבשר בחלב].

(3) פירוש ראשון כתב רש"י, דכל היכא דעבר ולקח הבנים בלא שילוח, תיאסר האם דהא מצווה הוא בשליחתה, והשיבו דהא כתיב שלח תשלח, דאכתי מצווה לחזור ולשולחה, ולא אמרה תורה שלח לתקלה. ופירוש שני כתב, דכל אם בעלמא תיאסר ואפילו שילחה, דהא תיעבתי לך באותה שעה שהיה מצווה לשולחה.

ב. (1) רבי למד מדכתיב "לא תאכלנו" יתירא גבי פסולי המוקדשין, ודרשינן דבר הלמד מענינו דבשני מינים הכתוב מדבר [דומיא דפסולי המוקדשין דשני מינים הם, ולרש"י הוא משום דדינן כחולין וכקדשים. ולתוס' הוא משום דהוקש לצבי ולאילן]. והיינו בשר בחלב דנמי אסורין באכילה. ואיסור הנאה ילפינן מדכתיב בהאי פרשא "כי עם קדוש" וכתב "לא יהיה קדש", מה התם בהנאה איירי [דהיינו בעילה], אף בבשר בחלב איסור הנאה. וריש לקיש למד מדכתיב בפסח "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל" דהאי מבושל יתירא הוא ללמד דיש לך בישול אחר שאסור, והיינו בשר בחלב, וכי היכי דקדשים פסולים אסורים בהנאה, הוא הדין בשר בחלב. ומשום דמהאי קרא נפיק נמי לאיסור הנאה, עדיף ליה טפי למילף מיניה.

(2) איסי בן יהודה יליף לאיסור אכילה גזירה שוה קודש קודש מטריפה. ואיסור הנאה יליף בקל וחומר מערלה, דמה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה, כל שכן בשר בחלב, ואם תפרוך מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, חמץ בפסח יוכיח, ואם תפרוך מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, ואף במה הצד ליכא למיפרך, דמה לערלה וחמץ דגידולי קרקע נינהו, כלאי הכרם יוכיחו דאין בהו כרת ואסורים בהנאה. וליכא למיפרך שכן גדולי קרקע נינהו, דהא לאו במה הצד אתינן למילף מינה ולא פרכינן עליה פירכא כל דהו. והא דלא יליף מהאי קל וחומר אף לענין איסור אכילה, משום דאי לאו דילפינן איסור אכילה ממקום אחר, איכא לדחויי דחורש בשור וחמור וחוסם פי פרה יוכיח, דאף דנעבדה בה עבירה אפילו הכי שריא בהנאה. וכתבו התוס' לקמן, דאף דאין גזירה שוה למחצה, מכל מקום לא ילפינן מטריפה אף לאיסור הנאה, משום דאיכא קל וחומר ואהני קל וחומר ואהני גזירה שוה. אי נמי, האי קרא דטריפה בקודש נמי איירי, דהם הרי אסורים בהנאה ומשום האי קל וחומר ילפינן מטריפה דקודש.

(3) כתבו התוס' בתירוץ אחד, דאי ילפינן לה מערלה וחמץ בפסח וכלאי הכרם, כי היכי דהם בשריפה [היינו לרבי יהודה], אף בשר בחלב בשריפה.

ג. (1) חד מחד פרכינן רק פירכות דקולא וחומרא. חד מתרי דהוי במה מצינו, פרכינן אפילו פירכא כל דהו, אבל דווקא פירכא מגופיה, ולאוי יוכיח מדוכתי אחרנא. וחד מתלת, אי הדינן למילף בצד שוה, פרכינן פירכא כל דהו. ואי אמרינן רק יוכיח, פרכינן רק פירכא דקולא וחומרא. וכתב רש"י דכל הני מסורת בידינו מסיני.

(2) לענין הפירות דכלאי הכרם, לא חשיב היתה לו שעת הכושר משום דמעולם לא היו מותרים. וכן לענין יין היוצא מהן. ולענין גוף האילן, היכא דהיה זרוע מעיקרו והוסיף מאתיים דאף הוא נאסר, שפיר חשיב היתה לו שעת הכושר, דהא מעיקרא היה מותר.

(3) איכא דעת רבי שמעון בן יהודה משמיה דרבי שמעון, דבשר בחלב מותר בהנאה משום דהוקש לטריפה, דמה טריפה מותרת בהנאה, אף הוא מותר בהנאה.

(4) מעיקרא אמרינן דאיכא בינייהו "חיה", דלרבי יוסי הגלילי חיה דאורייתא דרק עוף ממעט לה משום דכתיב חלב אמו. ורבי עקיבא ממעט אף חיה דהא שלשה מיעוטי כתיבי [ולענין חלב ומתה לא בעי קרא, משום דאיסור חל על איסור, ואף שליל לדעתו לא בעי קרא משום דבכלל בהמה הוא]. ואי בעית אימא, דאף עוף גופיה איכא בינייהו אי אסור לכל הפחות מדרבנן, דלרבי עקיבא אסור מדרבנן דהא קאמר "אינם מן התורה". אבל רבי יוסי הגלילי דלא קאמר האי לישנא, איכא למימר דאף מדרבנן שרי. ואיכא אף תניא הכי.

ד. (1) חלב הנמצא בקיבה (דהוא הנקרא "קיבה" בלשון הגמ') למשנה אחרונה אזלינן בתר מי שינקה ממנו, ואין צריך לחוש שמא ינקה מן הטמאה או מן הטריפה דלאו שכיח. אמנם משנה ראשונה סברה דקיבה חשיבה כגופה ויש לאסור קיבת הנבילה או הטריפה. וחלב הנמצא בקיבת בהמת עבודה זרה, כולי עלמא מוודו דאסורה, משום דעבודה זרה אף פירשא דידה נאסר משום דניחא ליה בניפחא. וכתבו התוס', דבחלב קרוש שרי אפילו ינקה מן הפסולה, משום דפירשא בעלמא הוא. [מלבד בעבודה זרה]. וברש"י מבואר דאין נפקא מינה בין קרוש לצלול.

(2) אם יש בקיבה כדי ליתן טעם בחלב, הרי החלב אסור. [ולכאורה היינו דווקא היכא דמלחה בתוכה, דהא רק דרך בישול אסרה תורה]. וכל שכן דבקיבת טריפה או טמאה דאסור בנותן טעם.

(3) גבינותיהן אסורות. ולדעת שמואל הוא מחשש שמא העמידה בקיבת נבילה, ומסקינן בדעת שמואל, דבחלב הקרוש ליכא קפיידא, אלא איישינן שמא העמידה בעור קיבת הנבילה [דבכהאי גוונא נאסרת אפילו שלא דרך בישול]. ורש"י הביא דבמסכת עבודה זרה אמר רבי יהושע דהוא משום דמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה זרה, דאף דזו הקיבה והיינו החלב הקרוש לאו כגופה דמי, מכל מקום ניחא ליה בניפחא ואף הוא מכלל העבודה זרה.

ה. (1) יש מעילה בחלב הקרבנות ואפילו בשל שלמים ואף דמחיים אין בהן מעילה. וילפינן לה מדכתיב "כל חלב לה", ומרבינן מינה אף חלבי שלמים. והתוס' הביאו דיש אומרינן דהאי מעילה היא רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, דהא קאמר רבי ינאי במעילה "אין חייבים משום מעילה אלא קדשי בדק הבית בלבד".

(2) לענין איסור חלב אינה אסורה, ולדעת רב זביד הוא משום דכתיב "כל חלב שור וכשב ועז", ודרשינן מינה דרק חלב השווה בשור כשב ועז הוי חלב, יצאה אליה דאינה אלא בכשב. ולדעת רב אשי הוא משום דלא מיקרי חלב סתם, אלא "חלב האליה". אמנם לענין

מעילה היו בכלל חלב, דמדריבין לה מדכתיב "כל חלב שור וכשב ועז", דאי לרבות סתם חלב, הא מדכתיב "כאשר יורם משור ובח השלמים" ילפינן לה.

3) כל עוד שהבהמה לא נשחטה שפיר איכא מעילה אף בדם, דהא מחיים לא שייך כפרה ואין טעם למעט דם. והיכא דכבר זרק הדם, פשיטא דאין בו מעילה, דהא נעשית מצוותו. ואם אכתי לא נזרק דמו, נמי אמרינן דאין בו מעילה, או משום דכתיב ביה "הוא" וילפינן דלעולם בהויתו הוא עומד. או משום דכתיב ביה "לכם", או משום דכתיב "לכפר" ורשינן דלכפרה נתתו ולא למעילה.

4) בדישון מזבח החיצון איכא מעילה, והיינו דכתיב "ושמו" דשם יהיה מקומו, דאף לאחר הדישון אכתי אית ביה מצוות. ובמזבח הפנימי הדישון מוציא מידי מעילה, דהא נעשית מצוותו.

1) אינו חייב אלא משום דם, ולענין פיגול לא בעינן קרא, דהא ילפינן משלמים דרק דבר שיש לו מתירים אית ביה משום פיגול, ודם הא אין לו מתירים דאדרבה הוא מתיר אחרים. ולענין טומאה ונותר, ילפינן מדכתיב "לכם לכפר הוא", דאין לחייבו אלא משום דם.

2) תנו לה משום מאי דתנו בפרק בהמה המקשה דשליא אינה מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות, אלא משום דבהמה המקשה תני דמצא בה בן ט' חי אית ביה משום אותו ואת בנו, תני לפרק אותו ואת בנו, ואידי דאיירי בשחיטה שאינה ראויה דפטורה מכיסוי, תני לכיסוי הדם, ואידי דתני כיסוי הדם דנוהג בחיה ובעוף תני לגיד הנשה, ובתר גיד הנשה דאיירי בירך שנתבשל בה גיד תני לכל הבשר, ובתר כל הבשר הדר לענינא קמייתא.

3) אם ישראל שחט טהורה, אף דרק מפרכסת כבר חשיבה אוכל ומטמא אוכלין. וכן היכא דישאל שחט טמאה לגוי וחישב עליה לגוי, דכיון דכהאי גוונא בטהורה מכשרת לאכילה, הוא הדין בטמאה לגוי. אבל אם יחשוב לישראל הא בטלה דעתו. ואם גוי שחט אינו מטמא אלא עד שימות. ואמרינן לקמן, דכל היכא דלא נחשבת שחיטה טעונה הכשר ממקום אחר, משום דרק דם שחיטה דהוקש למים, או דם חללים שיוצא על ידי חתיכת גיטרא, הוי דם להכשיר. ולענין טומאת נבלה נמי לא מטמאה כיון דכתיב "וכי ימות מן הבהמה".

1) שומר היינו דבר השומר למה שתחתיו שבהסירו הרי הדבר נפסד. ויד היינו דבר דעל ידו נאחו. ואמרינן במתניתין דבין שומר ובין יד מכניסים טומאה ומוציאים טומאה, וידות ילפינן מדכתיב "לכם" גבי טומאת זרעים ואיירי בהכנסת טומאה, וכן כתיב "לכם" גבי נבילה לאתויי יד דנבילה המוציאה טומאה. [נאמנם איכא צד בגמ' דמקרא ילפינן רק להוצאת טומאה, ויד להכניס ילפינן מקרא יתירה דשומר גבי נבילה, דהא להצטרף לא מהני וכדלקמן, ואם אינו ענין לשומר תנהו ענין ליד, ואם אינו ענין לנבילה תנהו ענין לזרעים]. ואמרינן דאם יד מהני כל שכן שומר דמגין דמהני. ואמרינן בסוגיין, דאי תני יד בהכנסה כל שכן דבהוצאה נמי הוי יד, דאם קודם שיש בו טומאה איכא יד, פשיטא דלאחר דאיכא ביה טומאה דהוי יד. אבל אי כתיב רק בהוצאה, אכתי בעינן ילפותא להכנסה.

2) יד אינו מועיל להצטרף לשיעור, דלא אשכחן ביה קרא. אבל שומר מהני אפילו להצטרף לשיעור, וילפינן לה מדכתיב "על כל זרע זרוע" ורשינן כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה, והיינו חיטים בקליפתן. והני מילי לענין טומאת אוכלין. אבל לענין טומאה חמורה לא מהני צירוף, וילפינן לה מדכתיב "בנבלתה" ולא בעור. [אבל בלאו מיעוטא הוי מרבינן לה מדכתיב "יטמא", וכי היכי דמרבינן מינה יד לנבילה].

1) אף לטומאת כלים יש יד, וילפינן לה מדכתיב "והנוגע בהן" (תוס'). וכן לטומאת מת, וכתבו התוס' דילפינן לה במה הצד מנבילה ותנור, ותחילת הדין הוא קל וחומר מנבילה דאינה מטמאה באוכל, ואם תפרוך מה לנבילה שכן אוכל, תנור יוכיח, ואם תאמר מה לתנור שכן מטמא מאורו, נבילה תוכיח וחזר הדין. ולענין הכשר זרעים מצינו פלוגתא, דרב אומר דאין יד להכשר, משום דהקרא איירי רק גבי טומאה. ודעת רבי יוחנן דיש יד אף להכשר, משום דרשינן לקרא אף לפני פניו. אי נמי סברא הוא, משום דהכשר הוי תחילת טומאה.

2) נאמר הוא בשומר זרעין ובשומר אילנות ובשומר בשר ביצים ודגים, וילפינן לכולהו מדכתיב "על כל זרע זרוע אשר יזרע".

3) אמרינן בגמ' דכשם שאין טומאה במחובר, וכתב רש"י דסברא הוא דאי לא תימא הכי לא תמצא מין כשר, דהא לעולם מצויים שרצים במחובר, כך אין הכשר במחובר.

4) לרש"י איירי דווקא היכא דיש עוד אוכלין הנוגעין בו ויש בהם להשלים לכביצה. דהא בלאו הכי אינו מקבל טומאה. והתוס' כתבו, דבכהאי גוונא וודאי דלא מהני, אלא איירי דמחובר לכביצה אוכלין, אלא דאינו חיבור גמור, דאם יטלנו לא יעלה עמו. והוסיפו דאי נימא דמקבל טומאה בכל שהוא, או לכל הפחות מדרבנן, שפיר איירי אפילו בלא צירוף. ודעת רב דפחות מכזית אין יד, ולדעת רבי יוחנן אף פחות מכזית, ובלבד שיהיה כפול. ולענין שומר מודה רב דאפילו לפול יש שומר, ודעת רבי יוחנן דשומר הוי אף בפחות מפול.

1) רב העמיד או בעצם שאין בה מח ואינה אלא יד לבשר הנמצא בראשה השני, וסבירא ליה כרבי יהודה בן נקוסא דאינו יד משום דרק לכזית יש יד. או דאיירי בעצם דיש בה מח ומדין שומר אתינן עלה, ומשום הכי לרבי מצטרפין לטמא, וכרבי סבירא ליה. ורבי יוחנן העמיד ביד וכתנא קמא סבירא ליה, אבל לא בשומר משום דמשמע דווקא שתי עצמות מצטרפין ולא יותר, ואילו לדבריו הא אפילו כמה עצמות מצטרפין. [והתוס' כתבו דשפיר הוי מצי לאוקמי אף בשומר, ושני עצמות דנקט להודיעך כוחו דרבי יהודה בן נקוסא]. ולענין קולית סתומה, רב מוקי לפלוגתייהו או ביד והוא דאמר כרבי יהודה דרק בשיש בה כזית מביאה את הטומאה, או בשומר ואיהו דאמר כאחרים דאף לפול יש צירוף. ורבי יוחנן העמיד דווקא בשומר והוא דאמר כאחרים, וצריך לומר דמאי דנקטו "פול", לאו דווקא הוא דהא אפילו פחות מפול מהני.

2) לדעת תנא קמא, בין שרביט של פול ובין שרביט של קיטנית מצטרפין לאוכל לשיעור כביצה. ולדעת רבי אלעזר בן עזריה, דווקא שרביט של קיטנית מצטרף מפני שמשמש הוא לקטנית דמפני קטנה אינה נבררת מן הפסולת בלא השרביט, אבל בשל פול דגסין הן ואינם צריכים לשרביט, אינו מצטרף. ואי נימא דיש שומר אף לפחות מפול, ניחא. אבל אי נימא דאין שומר לפחות מפול, צריך לומר דהאי פלוגתא בקולחא איירי דהיינו יד דכל השרביטין מחוברין בו, ובכל השרביטים וודאי דיש כזית וכולי עלמא מודו דאיכא יד.

1) רק השומר התחתון מצטרף, אבל העליון אינו מצטרף משום דאין שומר על גבי שומר חשיב שומר.

2) רב אושעיא הסתפק בדבר. וכתבו התוס' דדווקא באוכל שחילקו ולא חילקו לגמרי קמבעיא ליה. אבל בגוונא דשני אגוזים פחותים מכזית, וודאי דאין שני השומרין דידהו מצטרפין. וסברו להוכיח ממאי דשנינו דרבי אליעזר בן עזריה מטמא בשל קטנית, וסברו דאיירי בגוונא דשניים או שלשה שרביטין מצטרפין, וחזינן דאף שני שומרין מצטרפין. ודחו דאיירי בקולחא ומשום יד, ויד הא רק אחת היא.

3) איכא אישנא בגמ' דכולי עלמא מודו דיש לדונה כשומר, דאף דאין שומר על גבי שומר, מכל מקום נימא חלחולי מחלחל ואין עור תחתיה שישמור. ואיכא אישנא בגמ' דנחלקו בה רבי יוחנן ורש"י לקיש. ואם אינה עומדת כנגד הבשר, אין לדונה כשומר. ואם יש

הרבה נימין, כולי עלמא מודו דהוי יד. אבל בנימא אחת דמפסקה ללישנא אחת בגמ' נחלקו בה רבי יוחנן וריש לקיש, ואיכא לישנא דכולי עלמא מודו דלא הוי יד.

יא. (1) שומן הבשר הוי אוכל גמור ויש בו טומאת אוכלין. ולכאורה הוא הדין דיש בו טומאת נבלות. אמנם כתבו התוס', דיש לומר דאינו מטמא טומאת נבלות כדחזינן דאיכא מילי טובא דחשיבי אוכל רק לענין טומאת אוכלין. ולענין הרוטב דמתניתין מסקינן דהיינו ציר הקרוש על גבי האוכל, דאף דבפני עצמו לאו אוכל הוא, מכל מקום מצטרף עם האוכל.

(2) מבואר בסוגיין דחייב עליו דכיון דהקפהו אחשביה. אמנם כתבו התוס', דהני מילי הקפהו בחמה. אבל הקפהו באור הא אמרינן במנחות דדם שבישלו אינו עובר עליו. וברש"י מבואר דהוא הדין הקפהו באור.

(3) בכלהו איכא ריבויא ד"נפש" דאף בהמחז דינם כאכלן, דכל מידי דמתייבי דעתיה הוי בכלל. ואין ללמוד חמץ בפסח מחלב משום דחלב לא היתה לו שעת הכושר, וכן נבלת עוף טהור ליכא למילף מחלב משום דאין בה כרת. וכן שרצים אין ללמוד משום דלא הוי ידעין דאף כבעדשה מהני. ומחמץ לא אתיא כולהו משום דחלב הותר מכללו ונבלה אינה ענושה בכרת. וכולהו מנבילה לא אתי משום דהיא אף מטמאה. ומשרצים לא אתו משום דטומאתן במשהו. וכן חדא מתרתי לא אתו, דחלב שאני מהני שכן הותר מכללה, ונבלה שאני מהני משום דאין בה כרת, וחמץ שאני מהני משום דהיה לו שעת הכושר. וכתבו התוס' דאף דנבלה אתי משרצים וחד מהנך, מכל מקום לא הוי ילפינן לענין טומאה.

יב. (1) זר שאכל ביכורים בשוגג חייב חומש, ואם אכל במזיד חייב מיתה בידי שמים. ואם אחר שהביא הפירות דרכן ועשאן משקים, נמי דינן כביכורים. ובזיתים וענבים ילפינן מריבויא ד"תביא" דאף אם הביאן מעיקרא דרוכים הוי ביכורים. ואיכא מאן דאמר דבשאר פירות אפילו הביאן כבר אין למשקים היוצאים מהן דין ביכורים, והיינו כרבי יהושע דיליף תרומה מביכורים וסבר דון מינה ואוקי באתרא והדר יליף ביכורים מתרומה.

(2) תירוש ויצהר כתיבי להדיא דדינן כתרומה. והיכא דהפרישן פרי ודרכן, ילפינן מדהוקשה תרומה לביכורים דאף להם איכא דין תרומה. ואיכא מאן דסבר דון מינה ומינה, וכי היכי דביכורים אף שאר מינים משקינן היוצאין מהן כמותן, הוא הדין לענין תרומה. ואיכא מאן דסבר דאמרינן דון מינה ואוקי באתרא ולא ילפינן אלא לתירוש ויצהר.

(3) משקינן היוצאים מן הטבל כמותן דילפינן חילול חילול מתרומה. ולענין כלאים ילפינן מתרומה וחד מהנך, או מביכורים וחד מהנך, וכתבו התוס' דחד מהנך הוא רק נבלה או שרצים, דאילו מחמץ וחלב איכא למידחי דמה לכולהו שכן יש בהם נטילת נשמה. ובהקדש לרש"י ילפינן מתרומה או ביכורים וחד מהנך, ולתוס' בהקדש לא כתיב אכילה ופשיטא דהוא הדין משקינן.

(4) לדעת רבי יהושע אינו סופג את הארבעים אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים, דיליף לביכורים מתרומה דנוהג רק בתירוש ויצהר, והדר גמר ערלה פרי מפרי דביכורים.

יג. (1) לריש לקיש איירי דווקא בבשר שפלטתו סכין, ומוקמינן בגוונא דחישב על מקצתו דאין בו שיעור בפני עצמו אבל שפיר מצטרף עם השאר, אבל לענין טומאת נבלה, כיון דבשעת פליטתו הופקע מדין בשר, תו לא הוי בכלל בשר להטמא בטומאת נבלות, ולא דמי לטומאת אוכלין דלא בעינן דווקא בשר. אי נמי איירי דמקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין. ולרבי יוחנן אף מרטקא דהוא גידי הצואר או בשר מת מצטרפין לטומאת אוכלין.

(2) רבי יהודה חייבו משום נבלה, ולרש"י הוא בין אוכלו ובין נוגע בו ונכנס למקדש. והתוס' כתבו דאיירי רק לענין נגיעה, דאי לענין אכילה אין נפקא מינה אי כנסו או לא כנסו. ורבי יהודה איירי דווקא באלל שפלטתו סכין, דאי באלל דמרטקא דהוי עץ בעלמא, מה יהני הא דיש בו כזית.

(3) הצפורניים במקום שמובלעין בבשר, והקרניים במקום שאם חותכין אותן יוצא מהן דם, וכן החלק התחתון של השפה העליונה של חרטום העוף מצטרפין לטומאת אוכלין, משום דכל הנך רכיני הם וראויים למאכל.

יד. (1) אמרינן דלא חשיבה סופה לטמא טומאה חמורה משום דיכול לחתכה לחתיכות פחותות מכזית או לחתיכות שאינן איברים, דבכהאי גוונא לא יהיה להם טומאה. ומשום הכי אמרינן דבהמה מפרכסת צריכה הכשר ממקום אחר ולא מהני הא דסופה לטמא טומאה חמורה.

(2) ישראל ששחט רוב שנים בטהורה, הרי מחשיבה כאוכל ואין בה משום אבר מן החי אף לגוי, משום דליכא מידי דישראל שרי ולגוי אסור. ואם שחטה גוי אף דחשיבה אוכל משום דיש היתר אכילה דוגמתה, מכל מקום איכא ביה איסור אבר מן החי משום דלגוי לא הותרה מפרכסת באכילה. ואם שחט בה ישראל רק סימן אחד, אין בה טומאת אוכלין, וכן הדין אם לא בדק את סכיננו. אבל פסול שהיה או דריסה הוא ספק בגמ' האם מחשיבה לאוכל או לאו. וישראל ששחט בהמה טמאה לגוי, מחשיבה אוכל לענין טומאת אוכלין אבל לא לענין אבר מן החי, ואם גוי שחט לגוי אף לא מחשיבה כאוכל.

(3) לית ביה טומאת נבלה משום דאכתי לא מתה. ולענין להציל באוהל המת נחלקו בה רבי זירא ורב ששת האם אזלינן בתר הא דמטמאה בטומאת אוכלין ולא חשיבה בלוע, או בתר הא דאינה מטמאה בטומאת נבלות והוי כבלוע ומציל. ודעת אביי דאינה מצלת. ורש"י כתב דאביי אזיל לחומרא. והתוס' כתבו, דאביי סבר דאף דכחיה היא חשיבה מכל מקום בת אכילה היא ולא חשוב כבלוע.